

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

4. Van Manen M. Pedagogical sensitivity and teachers practical knowing in-action. *Peking University Education Review*. 2008. Vol. 1. P. 2-20.

Луценко Л. О.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ НАРАТИВНОЇ ЕМПАТІЇ

У тезах коротко висвітлено історичне підґрунтя розуміння концепту емпатії в психології та сфокусовано увагу на теоретичних засади його дослідження, запропонованих С'юзен Кін. Дослідниця виокремлює різноманіття наративних технік, що застосовуються авторами в літературному творі з метою викликати співчуття читача, а саме: персонажна парадигма, наративна ситуація, темпоральність, місце розгортання подій. В залежності від адресної спрямованості Кін вирізняє авторську стратегічну наративну емпатію, спрямовану на окреме угруповання індивідів, певну старифікаційну групу та широкі маси.

Ключові слова: емпатія, наративна емпатія, стратегічна наративна емпатія, спрямована на окреме угруповання індивідів, певну старифікаційну групу та широкі маси.

УДК 821.161.2 – 3.09 Шевчук

Мельничук І. В.

АПОКАЛІПТИЧНИЙ ДИСКУРС У ТВОРАХ ХИМЕРНОЇ ПРОЗИ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА

У тезах розглядається особливості розгортання апокаліптичного дискурсу у одному з творів В. Шевчука, що належить до жанру химерної прози – повісті «У пащу Дракона». Зокрема прочитання як такого, що має виразно апокаліптичний характер, дискурсу месіанської ідеї. Дискурс месіанізму розгортається у культурно-історичному та метафізичному просторі твору, набуваючи в останньому відчутного метатекстуального характеру. Зовнішній прояв віри, позбавленої внутрішнього сенсу, віра «у власну славу», зарозумілість і гордіня – ось те, що робить людей вірними підданими драконового царства.

Ключові слова: апокаліптичний дискурс, месіанізм, Одкровення Іоанна Богослова.

Зважаючи на багатоплановість смислових площин більшості образів Одкровення Іоанна Богослова, боротьба звіра-держави залишається визначальною темою Апокаліпсису, яка відсутня в інших новозаповітних текстах і притаманна виключно Одкровенню.

Визнання божественної цінності права стосується будь-якої влади, не тільки християнської, але й язичницької, вона виконує своє правове завдання, проте ним і обмежується. У тому випадку, коли йдеться про християнську державу, чи, радше, про державу християн, перед нею постає нове завдання, а саме – служити християнській моралі. Таке служіння передбачає наявність певної духовної рівноваги, за умови існування якої держава не виходить за межі своєї правової мети. Проте така рівноваженість не відзначається стабільністю, і, виходячи за межі своїх правових повноважень, держава перетворюється на звіра. Тоді вона змінює людські первні життя на звірині, втрачає свої вищі духовні цінності, і згодом перетворюється на демонічну, сатанинську, опиняючись, таким чином, втягнутою у пряму боротьбу з Христом та Його Церквою.

Відповідно, у силовому полі вищезначеної ідеї особливо актуальним убачається посилений інтерес до трансформації апокаліптичного дискурсу у текстуальному полі сучасної літератури, зокрема, повісті В. Шевчука «У пащу Дракона».

Апокаліптичний дискурс московської месіанської ідеї акумульовано в культурно-історичній площині повісті В. Шевчука «У пащу Дракона». Водночас помічаємо і його проникнення в метафізичний простір твору. Вирушаючи збирати милостиню на відбудову Куп'ятицького храму Пресвятої Богородиці, чернець Атанасій від самого початку не сподівається на успіх експедиції в межах Українських і Білоруських земель, зруйнованих повстаннями та війнами. Невідома сила провадить його на шлях до Московії – єдиної православної держави, не зачепленої соціальними катаклізмами початку XVII ст.

У культурно-історичному просторі твору Царство Дракона ідентифікується як Московське князівство через низку кодів-алюзій: географічне положення, віросповідання, ментальність, етнографічні реалії тощо.

У метафізичному просторі повісті Московське князівство виявляє себе як Царство Дракона – реальність іншого порядку, протилежного існуючій, це – антисвіт, який живе за своїми таємничими правилами і законами. Зіткнення з антисвітом виявляється згубним для життя і розуму тих, хто наважується перетнути кордони царства. Зворотній шлях для таких сміливців стає справою майже неможливою – топос царства трактується як такий, звідки неможливим стає повернення у «цей» світ.

Окрім надзвичайного нервового напруження, хворобливої екзальтації, топос країни Дракона є носієм негативної енергії хаосу й руйнації, втіленої найперше у природних катаклізмах, як то: надзвичайному холоді, бурях, снігопадах, хурделицях, завірюхах, які приходять із зловісного царства. Означений топос становить одноманітну картину мертвотного снігового полону, снігової пустелі, скованої віковичним морозом, в чому чітко простежується алюзія на крижану пустелю дев'ятого пекельного кола «Божественної комедії» Данте.

Проте негативна енергія, що її акумулює і випромінює Царство Дракона, втілюється не тільки у природних катаклізмах – найбільш небезпечною і руйнуючою є аура ненависті і нетерпимості, породжена ідеями загарбництва і спустошення, намаганням трансформувати *інший* світ в антисвіт, уподібнити і його собі: «... родяться вони (чорти – І.М.) в царстві Дракона і йдуть звідтіля тьмами, щоб завоювати цілий світ; а щоб одурити той світ, рядяться під святих та Божих, а в кожного чорна душа, і не мають вони милосердя та любові. Ще й усіх людей хочуть поробити чортами, от!» [1; с. 164].

Генерація ідей, провокуючих загарбництво і спустошення, відбувається у Драконовому Царстві, як не дивно, через вчення релігійне. Увесь зміст промов представників верхівки православної «драконівської» церкви зводиться до тези, що «...єдина мета людей цієї землі – розширювати у світ Драконове царство, аж поки воно не охопить його увесь» [1; с. 151].

Московська церква, прагнучи утвердити своє існування і користуватися при цьому певними пільгами, беззастережно стала на захист інтересів тиранічної держави. Москвини, хоч і називали себе християнами, проте по суті своїй залишались язичниками. Довгий час надмірне благочестя православних «драконівців» вводить в оману не тільки Атанасія, але й багато кого по український бік кордону Драконового царства. Проте благочестя мешканців драконового царства є лише зовнішнім виявом, оболонкою, під якою – лише ненависть і нетерпимість.

Дискурс месіанської ідеї, ледь вловимий у культурно-історичному просторі твору, у метафізичному просторі повісті набуває відчутного метатекстуального характеру, і прочитується як апокаліптичний. Зовнішній прояв віри, позбавленої внутрішнього сенсу, віра «у власну славу», зарозумілість і гордія – ось те, що робить людей вірними підданими драконового царства. «Царство дракона» – код-цитата, що відкриває текстуальний простір «Одкровення Іоанна Богослова»: «Ангел схопив Дракона, що диявол він і сатана, і зв'язав на тисячу років, та й кинув його до безодні, і замкнув його, і печатку над ним поклав, бо зводить той народи, аж поки не скінчиться тисяча років» [1; с. 139]. Отже, Дракон – це спокусник роду людського, що веде його до загибелі. І хоч зв'язаний він, і зв'язаний показним благочестям, що сповідають піддані його, проте по суті своїй Драконом (Злом) залишається, і царство його – безодня, з якої нікому нема порятунку. Бог драконового царства не є любов та милосердя, а, радше, ненависть та нетерпимість.

Апокаліптичними є й візії невтомного шукача істини – отця Атанасія, найбільш красномовним серед яких є видіння звіра, що мав «десять рогів і сім голів, а на рогах було десять вінців, а на головах написано богозневажні імена». Звір, бачений Атанасієм, виходить «з завмерлого моря глибоких снігів», а, отже, прочитується як алюзія на апокаліптичного «звіра морського», що, в свою чергу повинен означати державу небувалої доти могутності, яка здійснюватиме на землі волю дракона і очолюватиметься володарем-самодержцем над людьми, але у душі слухняною зброєю в руках сатани.

Поява Звіра та безліч інших знамень мали б підказати Атанасію, на чю територію він потрапив. Сила, яка спонукала його до походу в Драконове царство, набуваючи різноманітних форм і подоб (голос Куп'ятицької Богородиці, привид святого диякона Неємії, «безтілесна істота» та ін.), вочевидь, переслідувала власну мету, що відкрилася Атанасію занадто пізно для того, щоб він міг щось змінити. Зосереджений на з'ясуванні власного призначення, введений в оману показним благочестям «драконівців», він довго не може досягнути істини, яка є очевидною для тих, хто трохи довше перебуває у царстві: «Бог в образі змія на землю не приходить» [1; с. 186].

Куп'ятицький образ Божої Матері, за задумом злих сил, мав послужити приманкою для інших православних народів, у тому числі русинів-українців, запорукою їх мирного єднання з «драконівцями» як одновірцями, прийняття протекторату драконівського царя як православного владики. Проте менталітет кожного народу трансформував ідейний зміст релігії, надав йому специфічних особливостей, залишивши спільною лише зовнішню оболонку, форму, унеможлививши таким чином їх гармонійне співіснування.

Список використаної літератури

1. Шевчук В. Біс плоті: Іст.повісті. Київ, 1999. 360 с.

I. Melnychuk

APOCALIPTIC DISCOURSE IN CHIMERIC PROSE BY VALERIY SHEVCHUK

In theses considered deploying apocalyptic discourse in one of the V. Shevchuk novels, which belongs to the genre of “chimeric prose” - the novel «The mouth of the Dragon.» Particular attention is paid to the motive of messianism in the cultural-historical and metaphysical space of the novel. The external manifestation of faith, devoid of inner meaning, faith “in his own glory”, arrogance and pride - that's what makes people loyal subjects of dragon kingdom.

Keywords: apocalyptic discourse, messianism, Revelation of John the Theologian.